

IMPACT VAN DE CORONACRISIS

op het leven van jongeren in regio IJsselland

Kwalitatief onderzoek met focus op het sociale leven

Maart 2021

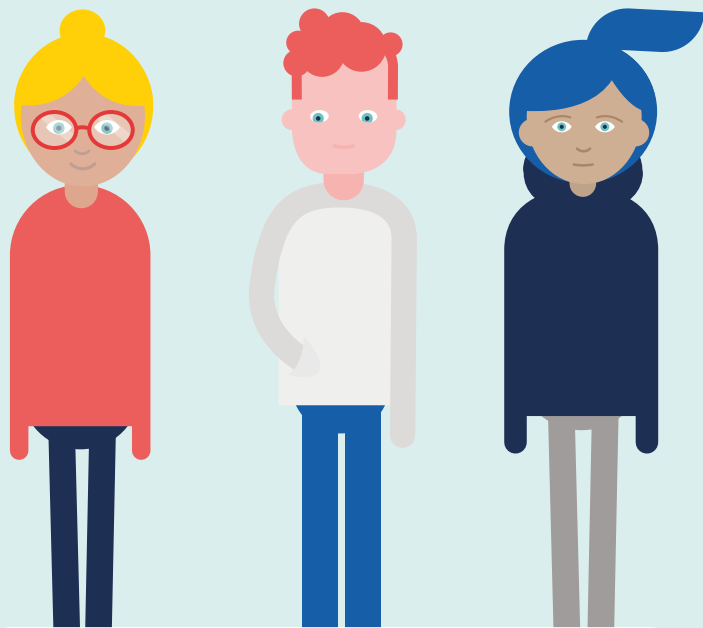
Introductie

Hoewel jongeren over het algemeen relatief weinig klachten lijken te ervaren van het coronavirus, hebben de coronamaatregelen wel veel impact op hun dagelijks leven. De meest recente coronapeiling van het RIVM en GGD GHOR (samen met de regionale GGD'en) laat zien dat veel jongeren eenzaam zijn. De psychische gezondheid van jongeren is afgenomen sinds het begin van de coronaperiode.

Ook uit recent [onderzoek van het SCP](#) blijkt dat de coronacrisis veel impact heeft op de psychische gezondheid van jongvolwassenen. Het gebrek aan sociale contacten, mogelijkheden voor ontmoeting (bijvoorbeeld in uitgaansgelegenheden) en fysiek onderwijs worden genoemd als mogelijke factoren die hierbij een rol spelen.

Om een beeld te krijgen van hoe het met het (sociale) leven van de jongeren in de regio IJsselland gaat, zijn interviews gehouden met jongeren in de periode van december 2020 tot en met februari 2021.

Dit onderzoek maakt deel uit van een breder onderzoeksprogramma. Een van de taken van de GGD is om de gevolgen van rampen en crises te onderzoeken. Daarom onderzoekt GGD IJsselland welke impact de coronacrisis heeft op verschillende groepen in de samenleving.
www.ijssellandscan.nl/rapporten/corona

De jongeren in het onderzoek:

- 17 jongeren van 16 tot en met 24 jaar wonend in de regio IJsselland
- 12 vrouwen en 5 mannen
- Voornaamste dagbesteding: 2 voortgezet onderwijs, 4 mbo, 5 hbo, 3 universiteit, 3 werkend

Ervaringen van jongeren

De verhalen van de jongeren laten zien dat de coronacrisis veel impact heeft op alle domeinen van hun leven. Sinds het begin van de corona-uitbraak zitten jongeren thuis, volgen ze online onderwijs, vallen activiteiten weg en missen zij het contact met hun vrienden en vriendinnen. Door de verhalen heen klinkt het verlangen naar de oude situatie. Jongeren hebben behoefte aan een andere omgeving, (nieuwe) mensen om zich heen en gezelligheid.

Thema's

De resultaten uit het onderzoek zijn samengevat in de volgende thema's:

- Veranderingen op het gebied van onderwijs en werk
- Invulling van vrijetijdsbesteding
- Ontregeling van het sociale leven
- Ondersteuningsbehoefte
- Aandacht voor welzijn en beeldvorming jongeren

Veranderingen op het gebied van onderwijs en werk

Schoolmotivatie

Bijna alle jongeren in het onderzoek, die onderwijs volgen, krijgen (grotendeels) online onderwijs. Hierbij wordt het gemis aan interactie als demotiverend genoemd, en ook de lange sessies achter een scherm. Het vergt discipline. Jongeren hebben moeite om geconcentreerd te blijven. Ze worden afgeleid door wat er om hen heen gebeurt, bijvoorbeeld door berichten die op de telefoon binnenkomen.

"Online is het lastig je te concentreren omdat je je eigen spullen om je heen hebt, je hebt anderen om je heen, je zit niet in een schoolomgeving, dat merk ik heel erg."

"Afen toe wordt er gevraagd om een antwoord, maar grotendeels luisteren naar de uitleg."

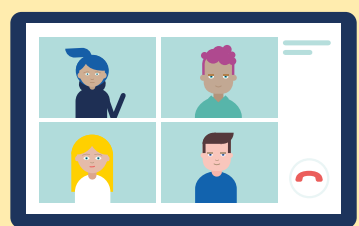
Gebrek aan 'live' contact met medestudenten/klasgenoten

Jongeren missen het contact met hun medestudenten en klasgenoten. Het samenwerken op afstand wordt als lastig ervaren. Dit geldt helemaal voor jongeren die net een nieuwe opleiding volgen en hun medestudenten amper 'live' leren kennen. Een student die in de studenteraad zit, geeft aan dat het zonder 'live' contact lastiger is input te vragen. Dit gebeurde normaal informeel tijdens de pauzemomenten. Ook missen ze de pauzemomenten met vrienden en vriendinnen, en een praatje met elkaar maken in de les. Achter een beeldscherm missen jongeren de gezelligheid van mensen om zich heen en ook noemt een aantal jongeren dat je elkaar digitaal niet altijd goed interpreteert.

"En in samenwerken, dat je alles via Teams moet overleggen, heb je vaker miscommunicatie, dat soort dingen. Want je kent elkaar eigenlijk niet."

"Via de webcam is het toch heel anders om contact te hebben. Je hebt veel minder aanspraak; in het echt maak je makkelijker een praatje tussendoor in de les, ook als de leraar er nog niet is."

"...maar soms ging ik ook gewoon naar school, even voor de gezelligheid; dan wil je gewoon even uit huis, en dat kan nu gewoon niet."

Werk

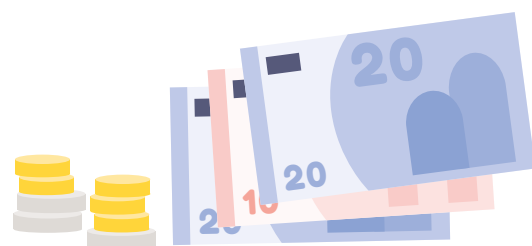
Voor drie geïnterviewde jongeren is werk de voornaamste dagbesteding. Zij zijn alle drie net gestart met een nieuwe baan. Het is een bijzondere tijd om te beginnen met werken. Een van de jongeren ervaart het als moeilijk om in deze tijd een baan te vinden en te behouden, met name in de sector waar zij zou willen werken. Een andere jongere merkt op dat het lastig is online kennis te maken met collega's. Je leert je collega's daardoor niet zo goed kennen.

"Collega's ontmoeten via Teams. Dat is heel raar beginnen aan een nieuwe baan."

"Er zijn meer regels maar het werk is nog hetzelfde. Soms het idee dat ik een kinderjuf ben op het werk. Mondkapje op, kar mee, niet gezellig kletsen, iedereen moet afstand houden, ook van het personeel."

Een groot deel van de jongeren die studeren heeft een bijbaan. Voor sommige jongeren zijn de bijbaantjes vrijwel gewoon doorgegaan het afgelopen jaar, maar voor anderen was dat niet mogelijk. Het stilvallen van het werk vinden ze vervelend. Jongeren missen het contact met collega's, maar ook missen zij inkomsten. De jongeren die nog wel werken, werken vaak in een supermarkt of een andere essentiële winkel. Zij benoemen dat hun werk, met name als het gaat om klantcontacten, is veranderd door de coronamaatregelen.

"Mijn inkomen is er eigenlijk gewoon niet, en ik heb wel vaste kosten die doorgaan."

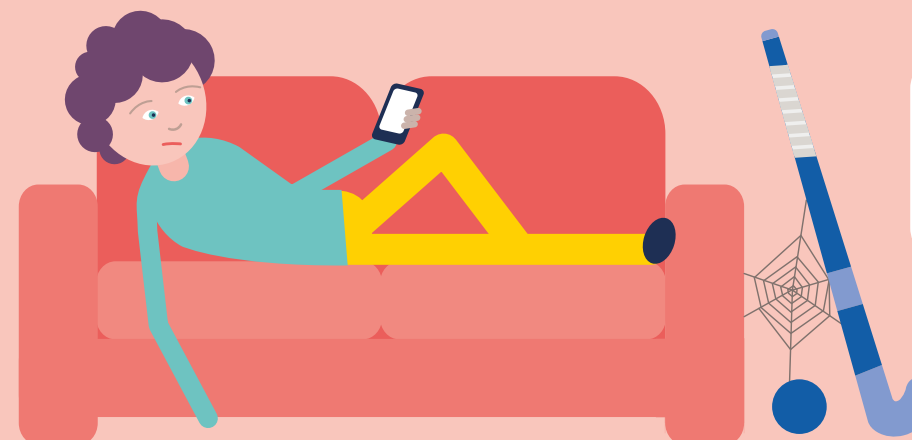
Invulling van vrijetijdsbesteding

Uit de verhalen van de jongeren blijkt dat het wegvallen van allerlei voorzieningen en activiteiten zoals de horeca, winkels, sporten en andere uitjes voor hen een groot gemis is. Het maakt het saaier en er is minder om naar uit te kijken. Jongeren missen daarbij ook het spontane afspreken, het ontmoeten van nieuwe mensen en het in een andere omgeving zijn.

"Ik kon altijd wel ergens naar uit kijken... nu is dat weggefallen."

"Op een gegeven moment ben je met het thuiszitten bij vrienden ook een beetje klaar; want het is altijd dezelfde omgeving. Normaal ga je lekker de stad in, andere omgeving."

"Mijn sociale netwerk vergroten, daar haal ik echt wel energie uit, gewoon nieuwe mensen leren kennen."

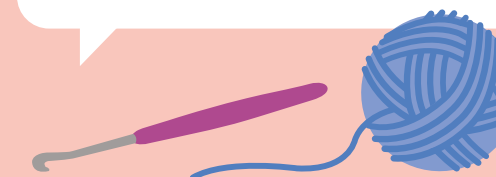

"Dat deden we heel veel, 2 of 3 keer per week naar de stad, bioscoop etc. Daar bestond mijn leven uit. Op zaterdag uit en vrijdag wat doen. Dat kan nu allemaal niet en daardoor voel ik me opgesloten in huis. Ik kan niks doen."

Een aantal jongeren mist het sporten als uitlaatklep. Een jongere die actief is als hobbymuzikant, mist het maken van muziek met de band. De (steeds strengere) coronamaatregelen leggen op dit gebied veel beperkingen op. Sommige jongeren benoemen dat zij een opgesloten gevoel ervaren omdat zij nergens naar toe kunnen.

Een deel van de jongeren heeft tijdens de coronaperiode een nieuwe hobby opgepakt. Dan gaat het bijvoorbeeld om wandelen, buiten sporten of een creatieve hobby. Deze hobby's geven energie en afleiding. Een aantal jongeren geeft aan dat het buiten bewegen met name prettig is met mooi weer en minder fijn in de kou. Ook noemt een jongere dat hobby's helpen in het behouden van een dagstructuur.

"Ik ben nu begonnen met haken. We zijn afgelopen weekend gaan mountainbiken om te kijken of dat iets is. Maar het is wel echt zoeken."

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een overzicht gemaakt van wat er wel kan tijdens de lockdown:
www.nji.nl/nl/coronavirus/Jongeren-en-jongvolwassenen/Over-het-virus/Wat-kan-er-wel-tijdens-de-lockdown

Ontregeling van het sociale leven

De coronamaatregelen maken het voor de jongeren minder makkelijk om hun vrienden te zien. Een groot deel van de jongeren geeft dan ook aan vrienden minder vaak te zien. De beperkingen zitten in het aantal mensen waarmee je kunt afspreken, de plekken waar je kunt afspreken en de activiteiten die je gezamenlijk kunt ondernemen.

"Ik denk dat ik de grootste verandering vind dat je toch niet makkelijk met vriendinnen en vrienden kunt afspreken. Dat ik daar het meeste last van heb."

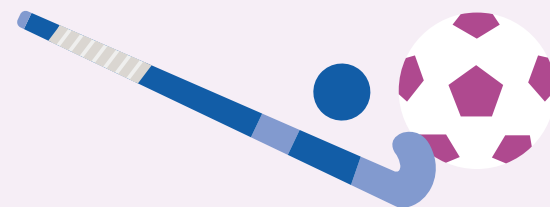
Over de avondklok: "Dat is ook natuurlijk het effect wat ze willen creëren, dus in die zin is het wel goed, maar voor je sociale contacten, vooral doordeweeks best wel dodelijk."

"Ik mis het meest contact met de vriendengroep."

"Normaal zie je mensen tijdens het uitgaan maar door corona moet je mensen echt opzoeken."

"Je ging gewoon naar training en daar was iedereen."

Het wordt ook minder makkelijk doordat je elkaar niet meer ontmoet op plekken waar je elkaar normaal gesproken automatisch trof, zoals tijdens het uitgaan of het sporten.

Afstand houden van vrienden

De meeste jongeren geven aan dat ze proberen afstand te houden van vrienden. Dit lukt niet altijd en het is ook niet altijd 1,5 meter. Sommigen vinden het lastig geen knuffel meer te mogen geven aan vrienden en maken bij gelegenheid wel eens een uitzondering. Afstand houden van vrienden wordt anders ervaren dan afstand houden van vreemden.

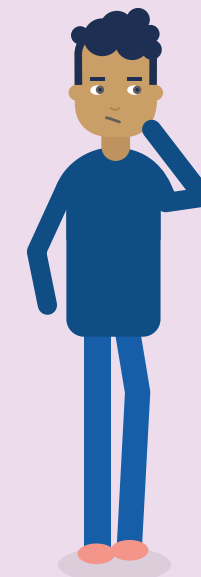

"Meestal vergeet ik het met vrienden. In de stad let ik er wel goed op maar met vrienden vergeet je het snel. Zij letten er niet op en je bent gezellig aan het doen."

"Met vrienden ga je er toch vanuit dat je met je volle verstand afspreekt, dat je gewoon geen klachten hebt, anders spreek je niet af."

Minder contact met vriendengroepen

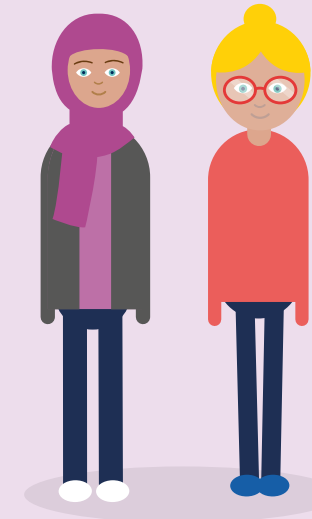
Volgens de maatregelen mag je maar met een beperkt aantal mensen afspreken. Daardoor wordt het lastig om met grote groepen af te spreken. De meeste jongeren geven aan grote vriendengroepen door die maatregel niet meer te zien. Een aantal jongeren zegt dat wanneer ze afspreken het ook wel eens met eentje meer is dan dat de maatregel toelaat. Doordat het niet meer mogelijk is om met grote groepen af te spreken, benoemt een deel van de jongeren dat er nu meer privé geappt wordt met de vraag om af te spreken in plaats van in groepchats.

"Eerder was het in de groepsapp de vraag 'wie komt er even een biertje drinken' en nu is dat stil en ga je beetje privé appen 'heb je nog een plekje over?' Dat is niet fijn."

"Ik ga nu echt niet met 10 mensen afspreken, maar als er eentje meer of minder is, dan denk ik ja..."

"Er is wel eens frictie geweest over wie met wie en waar leg je de grens of er een extra bij kon."

"Soms dan had ik gewoon met één vriend afgesproken dat ik bij hem thuis kwam, en vervolgens had hij in een keer best wel wat mensen uitgenodigd, dat ik daar zat en dacht 'yo, dat is eigenlijk helemaal niet zo goed wat we hier doen'."

Verschillen in opvattingen over het wel of niet houden aan de maatregelen kunnen voor frictie of discussie zorgen binnen een vriendengroep. Ook kun je daardoor in situaties terechtkomen die je zelf liever niet had opzocht, bijvoorbeeld als blijkt dat er ergens meer mensen zijn dan je dacht.

"Je maakt echt tijd voor elkaar i.p.v. dat je elkaar ergens ziet. Hierdoor bouw je ook een diepere band op met iemand. Dat was wel erg leuk. Andere gesprekken of een spelletjesavond."

Verandering in vriendschappen

Door alle veranderingen zijn sommige vriendschappen veranderd. De maatregelen zorgen ervoor dat je soms keuzes moet maken met wie je afspreekt, op een andere manier moet afspreken en soms extra moeite moet doen om elkaar te zien. Verschillende jongeren geven aan dat daardoor duidelijker is geworden aan wie je echt wat hebt en dat sommige vriendschappen nu hechter zijn. Hoewel de meeste jongeren denken dat hun sociale leven na corona weer grotendeels kan worden opgepakt, verwachten zij dat de hechtere band met vrienden die in coronatijd is ontstaan blijvend is.

"Als je met een paar bent, dan ben je wel echt met elkaar, dan heb je wel bijv. met z'n vieren gewoon een gesprek."

Online afspreken niet echt een alternatief

De jongeren spreken niet vaak online af met vrienden. Ze geven aan hun vrienden liever in het echt te zien. Enkele redenen die zijn genoemd om wel online af te spreken zijn quarantaine, avondklok of deelname aan een georganiseerde activiteit, bijvoorbeeld een online pubquiz. Online afspreken zorgt echter voor een andere dynamiek en terughoudendheid in wat ze delen.

Online initiatieven

Een paar jongeren in het onderzoek gaven aan dat het leuk zou zijn als er een online bingoavond, pubquiz of spelletjesavond wordt georganiseerd of wanneer er mogelijkheden zouden zijn om online een spel te spelen met vrienden. Ook is het organiseren van gratis online gameavonden genoemd. Deze activiteiten kunnen plaatsvinden binnen de huidige maatregelen. Een aantal jongeren heeft ook positieve ervaringen met deze vormen van digitaal contact.

"Dat je gewoon iets hebt waardoor je online elkaar kunt ontmoeten, een spelletje kan doen, en wel online kunt communiceren, dat zou ik wel leuk vinden. Als dit nog heel lang door zou gaan, is dat wel een leuke manier om met elkaar contact te hebben."

"Ik vond die pubquiz wel leuk of bingo. Ik heb ook zo'n online bingo gedaan van een restaurant in onze gemeente."

Ondersteuningsbehoefte

Op de vraag wat jongeren het meest hielp gedurende deze coronacrisis kwamen diverse antwoorden. Jongeren vinden onder meer steun bij vrienden, hun vriend(in) en ouders.

Enkele jongeren geven aan hulp te hebben gezocht bij de huisarts of praktijkondersteuner. Voor sommige jongeren helpt het naar eigen zeggen zich te realiseren dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten of dat anderen het misschien wel erger hebben.

"Haal ook steun uit dat ik niet de enige ben, iedereen vindt deze situatie lastig."

Het hebben of creëren van structuur helpt ook, bijvoorbeeld door een stage of door zelf dingen te plannen. Ook geven jongeren aan dat sporten, wandelen of fietsen helpen om je beter te voelen, je gedachten te verzetten of even een moment voor jezelf te hebben.

Waar kun je ondersteuning vinden?

www.jouwggd.nl

www.ggdijsselland.nl/home/jongeren-in-coronatiejd/

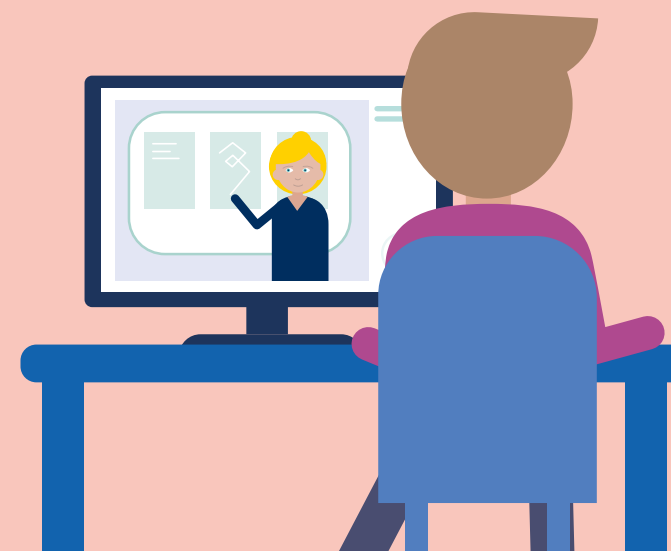
www.nji.nl/nl/coronavirus/Jongeren-en-jongvolwassenen/Wie-kan-mij-helpen

Ondersteuning vanuit school

Over het algemeen zien jongeren dat docenten hun best doen, maar ervaren ze dat de interactie met docenten minder makkelijk gaat. De instructies zijn niet altijd helder tijdens het online onderwijs en er is minder ruimte om vragen te stellen. Duidelijke opdrachten en deadlines worden door jongeren genoemd als helpend om de structuur vast te houden. Ook al ervaren sommige jongeren de betrokkenheid vanuit school als prettig, een aantal jongeren noemt dat zij graag meer ondersteuning hadden gewild vanuit school, bijvoorbeeld als het ging om een belangrijke keuze over de stage of het vastlopen in de lesstof.

"Op school kon je gewoon naar de docent toe wandelen, dan kun je die persoon wat vragen."

"Docenten reageerden niet terwijl ik een belangrijke keuze moest maken. Uiteindelijk met de stagebegeleiders maar besloten."

Enkele jongeren geven daarnaast aan behoefte te hebben aan een fijne studiekeuk of ontmoetingsplek.

"Waar ik nog behoefte aan heb is ergens anders een plek hebben, waar je zou kunnen leren, zou kunnen werken. Voorheen werkte ik nog wel eens bij de Stadskamer, dat was echt wel een rustige plek; daar deed ik ook wel meer dan dat ik thuis deed."

Studie en toekomstbeeld

Jongeren geven verschillende oorzaken aan die kunnen leiden tot studieovertraging, zoals stages die zijn stopgezet, achterlopen met schoolwerk, het beperkte contact met de opleiding en de verminderde concentratie bij het online onderwijs. Een aantal jongeren benoemt dat studieovertraging daadwerkelijk bij hen aan de orde is (gewees). Deze situatie geeft jongeren stress.

"Veel stress van het idee dat ik een studieovertraging oploep. Ik word paniekerig van de gedachte ik moet dit nog doen, dat nog doen."

De meeste jongeren geven aan dat hun toekomstperspectief op de langere termijn niet is veranderd door de coronacrisis. Door de coronamaatregelen is het soms wel lastiger een weloverwogen keuze te maken voor een vervolgonderwijs omdat ze deze niet kunnen bezoeken. Enkele jongeren zien corona als een periode van bezinning en heroriëntatie op de toekomst.

"Oriënteren is heel lastig. Ik kan uit twee opleidingen kiezen en dan ook nog locaties. Normaal kom je ergens en dan voel je of het fijn voelt. Het is lastig dat je nu niet op de school kan kijken."

"Weet niet wanneer ik de studie afrond, weet wel dat ik uiteindelijk juf word."

"Het is een herziening van wat je belangrijk vindt in het leven. Mede hierdoor besloten om op dit moment niet verder te studeren voor de master."

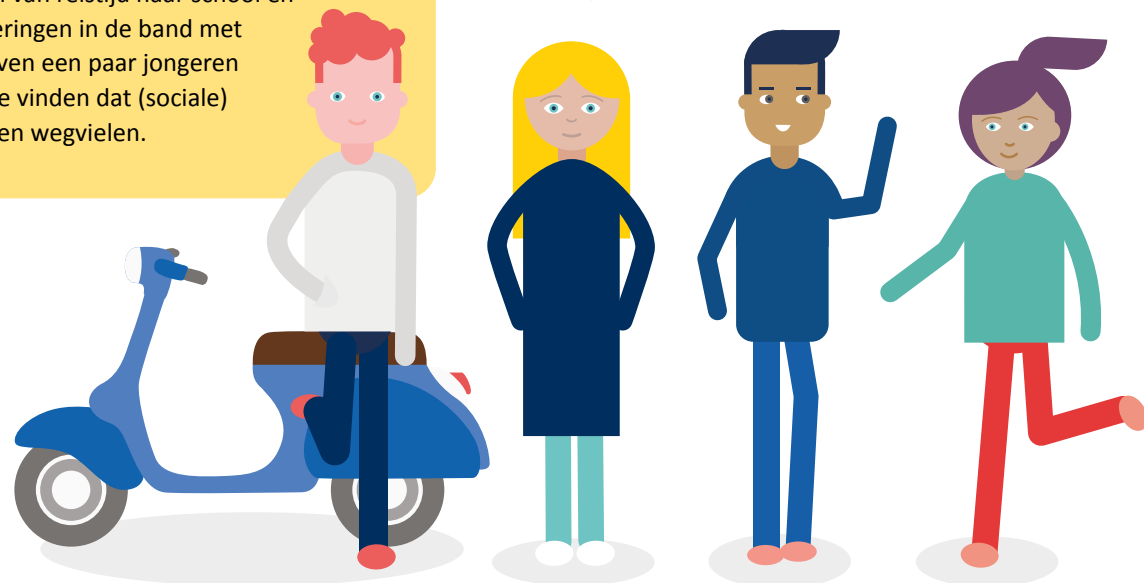
Positief aan de coronaperiode

Hoewel de coronacrisis veel negatieve gevolgen heeft op het leven van jongeren, noemen jongeren ook een aantal positieve veranderingen. Maar deze positieve veranderingen staan veelal niet in verhouding tot de negatieve ervaringen.

De twee voordelen die het meest naar voren komen zijn het wegvallen van reistijd naar school en positieve veranderingen in de band met vrienden. Ook geven een paar jongeren aan het niet erg te vinden dat (sociale) verplichtingen even wegvielen.

"Op een gegeven moment werd het allemaal weer wat soepeler en toen dacht ik wel: oh, dan moeten we nu weer naar die verjaardag, en moeten we dan weer daarheen (zucht). Je was wel even los van alle verplichtingen zeg maar. Ik vind het ook wel eens lekker dat je een zaterdagavond ofzo nergens heen moet."

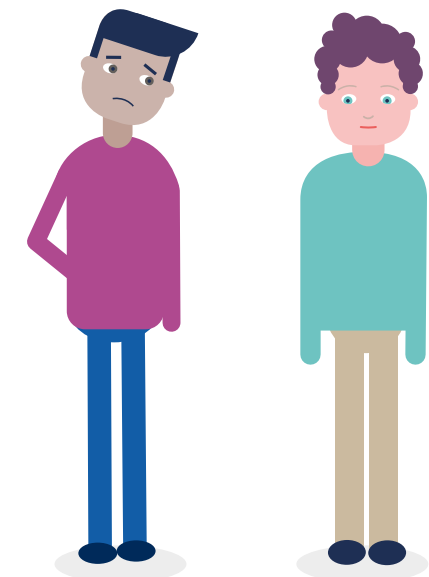
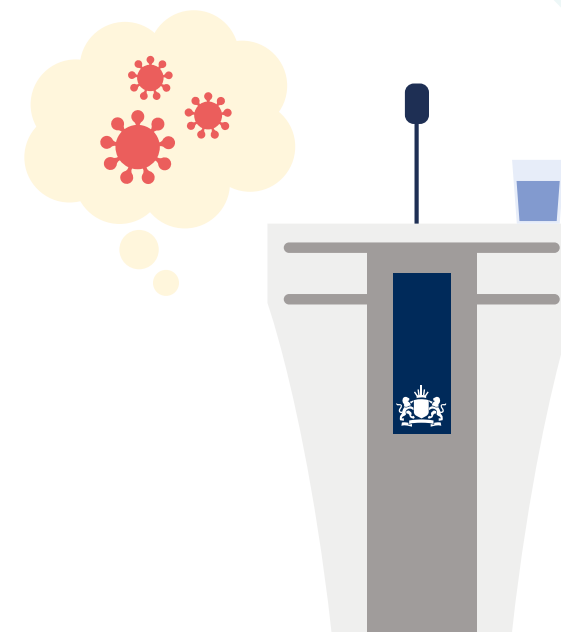
"Ik denk dat ik meer negatieve dan positieve dingen heb."

Aandacht voor welzijn en beeldvorming jongeren

Er zou volgens de jongeren in het algemeen meer begrip mogen zijn voor de impact van de maatregelen op het leven van jongeren. Daarbij wordt met name ook genoemd dat er meer aandacht zou kunnen zijn voor de gevolgen op de psychische gezondheid van jongeren.

"Ook mensen die het nog minder fijn hebben, voor wie de thuissituatie bijvoorbeeld heel vervelend is. Als zij iemand hebben om hun verhaal aan kwijt te kunnen, zou dat mensen wel kunnen helpen. Al is het alleen het verhaal al."

Verskillende jongeren geven aan dat het fijn zou zijn als de overheid beter zou letten op hoe er over jongeren wordt gepraat. In de persconferenties krijgt de jeugd vaak negatieve aandacht terwijl dit niet over alle jongeren gaat en er ook volwassenen zijn die zich niet aan de maatregelen houden.

"Ik zie best wel veel mensen om me heen die het heel zwaar hebben en juist sociale contacten nodig hebben, maar ze mogen niet. Dat vind ik wel heel lastig om te zien."

Jongeren Denktank Coronacrisis

De Jongeren Denktank Coronacrisis geeft advies aan de overheid als het gaat om het perspectief bieden aan jongeren in de coronatijd. Voor het advies hebben jongerenorganisaties hun eigen denkkracht gebundeld en aangevuld met de ideeën van meer dan 2.500 jongeren. Belangrijke ingrediënten in het advies zijn: verbetering van de financiële ruimte voor studenten met studieovertraging, meer startersbanen en starterswoningen, en een groen herstelbeleid.

Meer informatie:

www.coalitie-y.nl/jongeren-denktank-coronacrisis

Colofon

Uitgave GGD IJsselland, maart 2021.

Onderzoek uitgevoerd door Team Beleidsadvies en Onderzoek GGD IJsselland

Ontwerp en opmaak hollandse meesters, Utrecht

Voor vragen over dit onderzoek kunt u mailen naar het team Beleidsadvies en Onderzoek van GGD IJsselland: onderzoek@ggdijselland.nl.

www.ggdijselland.nl

